

ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ ΤΗΣ ΒΙΕΝΝΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΨΗΦΙΑΚΟ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟ

ΒΙΕΝΝΗ, ΜΑΪΟΣ 2019

Η „**αποτυχία του συστήματος**“ - κατά δήλωση του ιδρυτή του Διαδικτύου Tim Berners-Lee - υπογραμμίζει ότι ενώ η ψηφιοποίηση ανοίγει άνευ προηγουμένου ευκαιρίες, δημιουργεί επίσης σοβαρές ανησυχίες: την μονοπωλιοποίηση του παγκοσμίου ιστού, την ενορχηστρωμένη από ψηφιακά δίκτυα κοινωνικής δικτύωσης άνοδο ακραίων απόψεων και συμπεριφορών, το σχηματισμό νησίδων παραπληροφόρησης από φίλτροσφαιρες (filter bubbles) και αντιχεία (echo chambers), την απώλεια της ιδιωτικής ζωής και την εξάπλωση της ψηφιακής επιτήρησης. Οι ψηφιακές τεχνολογίες διαταράσσουν τις κοινωνίες και αμφισβητούν την κατανόησή μας για το τι σημαίνει να είσαι άνθρωπος. Το διακύβευμα είναι κρίσιμο και η πρόκληση οικοδόμησης μιας δίκαιης και δημοκρατικής κοινωνίας με τον άνθρωπο στο επίκεντρο της τεχνολογικής προόδου πρέπει να αντιμετωπιστεί με αποφασιστικότητα καθώς και με επιστημονική επινοητικότητα. Η τεχνολογική καινοτομία απαιτεί κοινωνική καινοτομία, και η κοινωνική καινοτομία απαιτεί ευρεία κοινωνική δέσμευση.

Αυτό το μανιφέστο είναι μια πρόσκληση για να συζητήσουμε και να δράσουμε τόσο για την τρέχουσα, όσο και τη μελλοντική τεχνολογική ανάπτυξη. Ενθαρρύνουμε τις ακαδημαϊκές μας κοινότητες καθώς και τους ηγέτες της βιομηχανίας, τους πολιτικούς, τους φορείς χάραξης πολιτικής και τις επαγγελματικές ενώσεις σε όλο τον κόσμο, να συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση πολιτικής. Τα αιτήματά μας είναι αποτέλεσμα μιας αναδυόμενης διεργασίας που ενώνει επιστήμονες και επαγγελματίες γεφυρώνοντας πεδία και θέματα με κοινό άξονα τις ανησυχίες αλλά και τις ελπίδες για το μέλλον. Αναγνωρίζουμε την κοινή μας ευθύνη για την παρούσα κατάσταση και το μέλλον - τόσο ως επαγγελματίες όσο και ως πολίτες.

Σήμερα, βιώνουμε τη συνεξέλιξη της τεχνολογίας και της ανθρωπότητας. Ο καταϊγισμός δεδομένων, αλγορίθμων και υπολογιστικής ισχύος διαταράσσει τον ίδιο τον ιστό της κοινωνίας μεταβάλλοντας ανθρώπινες αλληλεπιδράσεις, κοινωνικούς θεσμούς, οικονομίες και πολιτικές δομές. Η επιστήμη και οι ανθρωπιστικές επιστήμες δεν εξαιρούνται. Αυτή η διαταραχή ταυτόχρονα δημιουργεί και απειλεί θέσεις εργασίας, παράγει και καταστρέφει πλούτο, βελτιώνει και βλάπτει το περιβάλλον. Επίσης, μετατοπίζει δομές ισχύος, καθιστώντας έτσι ασαφή τη διαχωριστική γραμμή ανθρώπου-μηχανής.

Η εκστρατεία μας αφορά το διαφωτισμό και τον ανθρωπισμό. Η ικανότητα αυτοματοποίησης των ανθρώπινων γνωστικών δραστηριοτήτων είναι μια επαναστατική πτυχή της πληροφορικής. Για πολλές εργασίες, οι μηχανές ξεπερνούν ήδη αυτό που οι άνθρωποι μπορούν να επιτύχουν: σε ταχύτητα, σε ακρίβεια, αλλά ακόμα και σε αφαιρετική ανάλυση. Ήρθε ο καιρός να φέρουμε κοντά τα ανθρωπιστικά ιδανικά με κριτικούς προβληματισμούς για την τεχνολογική πρόοδο. Συνεπώς, συνδέουμε αυτό το μανιφέστο με την πνευματική παράδοση του ανθρωπισμού και παρόμοιων κινήσεων που αγωνίζονται για μια πεφωτισμένη ανθρωπότητα.

Όπως όλες οι τεχνολογίες, οι ψηφιακές τεχνολογίες δεν είναι παρθενογενείς.

Διαμορφώνονται από έμμεσες και άμεσες επιλογές, και συνεπώς ενσωματώνουν ένα σύνολο αξιών, κανόνων, οικονομικών συμφερόντων και υποθέσεων σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο ο κόσμος γύρω μας είναι ή θα έπρεπε να είναι. Πολλές από αυτές τις επιλογές παραμένουν κρυμμένες σε λογισμικό που υλοποιεί αόρατους αλγόριθμους. Σύμφωνα με τον περίφημο Κύκλο της Βιέννης („Vienna Circle“) και τις συνεισφορές του στη σύγχρονη φιλοσοφική σκέψη, θέλουμε να υιοθετήσουμε τόσο κριτική σκέψη όσο και την απαιτούμενη διεπιστημονικότητα που χρειάζεται για να διαμορφώσουμε το μέλλον.

Πρέπει να διαμορφώσουμε την τεχνολογία σύμφωνα με ανθρώπινες αξίες και ανάγκες, αντί να επιτρέπουμε στις τεχνολογίες να διαμορφώνουν τον άνθρωπο. Το καθήκον μας δεν είναι μόνο να περιορίσουμε μειονεκτήματα των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, αλλά και να ενθαρρύνουμε καινοτομία που επικεντρώνεται στον άνθρωπο. Ζητάμε έναν ψηφιακό ανθρωπισμό που περιγράφει, αναλύει και - το σημαντικότερο - επηρεάζει τη σύνθετη αλληλεπίδραση τεχνολογίας και ανθρωπότητας, προς μια καλύτερη κοινωνία και ζωή, σεβόμενος πλήρως τα καθολικά ανθρώπινα δικαιώματα.

Συμπερασματικά, **διακηρύσσουμε τις ακόλουθες βασικές αρχές:**

- **Οι ψηφιακές τεχνολογίες πρέπει να σχεδιάζονται για την προώθηση της δημοκρατίας χωρίς αποκλεισμούς.** Αυτό θα απαιτήσει ιδιαίτερες προσπάθειες για να ξεπεραστούν οι σημερινές ανισότητες και να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες χειραφέτησης που προσφέρουν οι ψηφιακές τεχνολογίες ανοίγοντας έτσι τις κοινωνίες μας σε όλους.
- **Η ιδιωτικότητα και η ελευθερία του λόγου είναι ουσιώδεις αξίες της δημοκρατίας και πρέπει να βρίσκονται στο επίκεντρο των δραστηριοτήτων μας.** Επομένως, τεχνουργήματα (artifacts) όπως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ή οι διαδικτυακές πλατφόρμες πρέπει να τροποποιηθούν, για να διασφαλιστεί η ελεύθερη έκφραση των ιδεών, η διάδοση πληροφοριών και η προστασία της ιδιωτικότητας.
- **Πρέπει να θεσπιστούν αποτελεσματικοί κανονισμοί, κανόνες και νόμοι βασισμένοι σε ευρύ δημόσιο διάλογο.** Αυτοί πρέπει να εξασφαλίζουν ακρίβεια πρόβλεψης (σσ. σε εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης), δικαιοσύνη, ισότητα, λογοδοσία και διαφάνεια για το αντίστοιχο λογισμικό και τους αλγορίθμους που περιέχονται σ' αυτό.
- **Οι ρυθμιστικές αρχές πρέπει να παρεμβαίνουν στα τεχνολογικά μονοπώλια.** Επειδή τα τεχνολογικά μονοπώλια συγκεντρώνουν ισχύ στην αγορά και μετριάζουν την καινοτομία, είναι απαραίτητο να αποκατασταθεί η ανταγωνιστικότητα. Οι κυβερνήσεις δεν πρέπει να αφήνουν όλες τις αποφάσεις στις αγορές.
- **Αποφάσεις που έχουν τη δυνατότητα να επηρεάσουν ατομικά ή συλλογικά ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει να συνεχιστούν να γίνονται από τον άνθρωπο.** Οι αρμόδιοι λήψης αποφάσεων πρέπει να είναι υπεύθυνοι για τις αποφάσεις που παίρνουν και να λογοδοτούν γι' αυτές. Τα αυτοματοποιημένα συστήματα λήψης αποφάσεων θα πρέπει μόνο να υποστηρίζουν, και όχι να αντικαθιστούν ανθρώπινες αποφάσεις.
- **Προσεγγίσεις που τέμνουν διαφορετικούς επιστημονικούς κλάδους αποτελούν προϋπόθεση για την αντιμετώπιση μελλοντικών προκλήσεων.** Τεχνολογικοί κλάδοι όπως η πληροφορική πρέπει να συνεργάζονται με κοινωνικές, ανθρωπιστικές και άλλες επιστήμες, υπερπηδώντας τις διαχωριστικές γραμμές που έχει κάθε κλάδος.
- **Τα πανεπιστήμια είναι ο τόπος όπου παράγονται νέες γνώσεις και καλλιεργείται κριτική σκέψη.** Οφείλουν συνεπώς να γνωρίζουν ότι έχουν ειδική ευθύνη.
- **Οι ερευνητές - τόσο οι ακαδημαϊκοί όσο και από το χώρο της παραγωγής - πρέπει να αλληλεπιδρούν ανοιχτά με την ευρύτερη κοινωνία, και να αναλογίζονται σχετικά τις προσεγγίσεις τους.** Αυτό είναι κάτι που πρέπει να ενσωματωθεί στην πρακτική της παραγωγής νέων γνώσεων και τεχνολογιών, προστατεύοντας παράλληλα την ελευθερία της σκέψης και της επιστήμης.
- **Οι επαγγελματίες σε όλο τον κόσμο πρέπει να αναγνωρίσουν την κοινή τους ευθύνη για τον αντίκτυπο των τεχνολογιών της πληροφορίας.** Πρέπει να καταλάβουν ότι καμία τεχνολογία δεν είναι ουδέτερη· οι επαγγελματίες πρέπει να είναι ευαισθητοποιημένοι τόσο για τα δυνητικά οφέλη όσο και τα πιθανά μειονεκτήματα.

- **Απαιτείται ένα όραμα για νέα προγράμματα σπουδών που να συνδυάζουν γνώσεις από ανθρωπιστικές σπουδές, κοινωνικές σπουδές και σπουδές μηχανικής.** Στην εποχή της αυτοματοποιημένης λήψης αποφάσεων και της τεχνητής νοημοσύνης, η δημιουργικότητα και η προσοχή στις ανθρώπινες πτυχές είναι ζωτικής σημασίας για την εκπαίδευση μελλοντικών μηχανικών και τεχνολόγων.
- **Η εκπαίδευση στην πληροφορική και ο κοινωνικός αντίκτυπός της πρέπει να ξεκινήσουν όσο το δυνατόν νωρίτερα.** Οι μαθητές και σπουδαστές πρέπει να μαθαίνουν να συνδυάζουν δεξιότητες πληροφορικής με επίγνωση των ηθικών και κοινωνικών ζητημάτων που διακυβεύονται.

Βρισκόμαστε σε σταυροδρόμι της πορείας που οδηγεί στο μέλλον. Πρέπει να δράσουμε και να επιλέξουμε τη σωστή κατεύθυνση!

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Hannes Werthner, TU Wien, Austria

Edward A. Lee, UC Berkeley, USA

Hans Akkermans, Free University Amsterdam, Netherlands

Moshe Vardi, Rice University, USA

Carlo Ghezzi, Politecnico di Milano, Italy

Nadia Magnenat-Thalmann, University of Geneva, Switzerland

Helga Nowotny, Chair of the ERA Council Forum Austria, Former President of the ERC, Austria

Lynda Hardman, CWI (Centrum Wiskunde & Informatica), Netherlands

Oliviero Stock, Fondazione Bruno Kessler, Italy

James Larus, EPFL, Switzerland

Marco Aiello, University of Stuttgart, Germany

Enrico Nardelli, Università degli Studi di Roma “Tor Vergata”, Italy

Michael Stampfer, WWTF (Vienna Science and Technology Fund), Austria

Christopher Frauenberger, TU Wien, Austria

Magdalena Ortiz, TU Wien, Austria

Peter Reichl, University of Vienna, Austria

Viola Schiaffonati, Politecnico di Milano, Italy

Christos Tsigkanos, TU Wien, Austria

William Aspray, University of Colorado Boulder, USA

Mirjam E. de Bruijn, Leiden University, Netherlands

Michael Strassnig, WWTF (Vienna Science and Technology Fund), Austria

Julia Neidhardt, TU Wien, Austria

Nikolaus Forgo, University of Vienna, Austria

Manfred Hauswirth, TU Berlin, Germany

Geoffrey G. Parker, Dartmouth College, USA

Mete Sertkan, TU Wien, Austria

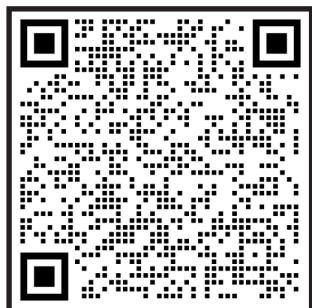
Allison Stanger, Middlebury College & Santa Fe Institute, USA

Peter Knees, TU Wien, Austria

Guglielmo Tamburrini, University of Naples, Italy
Hilda Tellioglu, TU Wien, Austria
Francesco Ricci, Free University of Bozen-Bolzano, Italy
Irina Nalis-Neuner, University of Vienna, Austria

Επιμέλεια ελληνικής έκδοσης

Christos Tsigkanos, TU Wien, Austria
Diomidis Spinellis, Athens University of Economics and Business, Greece

**ΒΟΗΘΗΣΤΕ ΜΑΣ
ΝΑ ΔΙΑΔΩΣΟΥΜΕ
ΤΟ ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ
ΜΟΙΡΑΖΟΝΤΑΣ ΤΟ
QR CODE**